ԱԶԳԱՍԷՐ

Հրատարակի յամէն Շա-բաթ օր՝ ի տան Տեառն [illegible] Յարեթեան կ. Թուոյ 24՝ [illegible] 800։

[illegible] ԱՌՆԷ ԶՉԱՐՍ ԵՐԿՐԻ

Ամենայն ազգային հրա-տարակութիւնք ընդունե-լի են։
Բաժանորդն պարտի վճա-րել [illegible]

[illegible]

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ 36. ԿԱԼԿԱԹԱ 1847 Ապրիլ 5.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

ԿՈՎԿԱՍ ԹԻՒ 43.

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ուրախութեամբ ընկալաք զ43 թիւ ԿՈՎԿԱՍ Լրագրին Տփղեաց ՚ի Տպարանէ Հոգևոր Կառավարութեան Հայոց ընծայելոյ Ա[illegible] Գեորգայ Արքեպիսկոպոսի, Թուեալ 2 Նոյեմբերի անցելոյ՝ որ բաժանի յերկրորդս [illegible] շաբաթուց. բայց այլոց ցարդ եղեալ Լրագրոյ ազգիս մերոյ, Մ՛ նորա և զորդ Հայերէն, նիւթ գրութեանցն են Քաղաքական և Եկեղեցականք. որք թուին մեզ յարմարագոյն և բաւական բաժանմունք Լրագրոց, և հարկիւր յընթերցողս պարունակեն զայլ և այլ շահաւէտս գիտութեանց՝ թէ ՚ի մինչ և թէ յայլոց յառաջագոյն յիշատակելոյ. Տրամադրութիւն նորա բնական է, զի ծառէ նախ զանցից [illegible] աշխարհի և Տէրութեանս և այլոց զայլոց. Այլ և խօսել զայլոց զօրաց Տէրութեանց՝ հարի հարձ և համառօտ անցանէ, յորում զգալեաց է իմն համաձայնութեան ցուցանէ ընդ Եկեղեցեաց մե-րոյն, որ միշտ ՚ի խնդիր է զարդարելն զխորս. Եկեղեցականն նորա, որ է ծիրք աստուածութեան Աստուածոյ բա-զումք նոյնպէս համաձայն ընթացս յոր մեծ մասն Եկեղեցականաց Եկեղեցեաց, գիտութեան նմանու-թեանց այլ կարևորացն ափաւելով յաղ-թել. Բայց ՚ի թուոյ այսմիկ ըն-բաժանմանն զխօսգրեալ ոչ ունաք-ռակի թուի թէ նոսայմանք ՚ի բաց թողեալ եղեն ՚ի մերոց Աստուածային գրելոյ կամաց. "Եկեղեցականն: "Զըն-թերցաք նոր զնոյն կամ զանուանս Հրատարակչին կամ Հրատարակաց նորա, զոր հարկիւ պահանջէր բնու-թիւն Լրագրին. Մի միայն աղա-չանք մեր, և այն զոր սիրով եղբայրու-թեան և ազգութեան առաջի առնեմք Խմբագրաց Կովկասեան մերոյ, է զի որքան և հնար իցէ, տարածեսցեն պայծառ զգալութիւն իւրեանց յայլազգական խառնուածոց, և կամ

զնշանակութիւնս նոցա մեկնեսցեն Հայկական բառիւք ։ Օրինակի համար ՚ի միջին էջ 164 երեսի այսր Թուոյս գրեն [illegible]" բառք կանխ[illegible] [illegible], [illegible], և այլք՝ անհասկանալիք են, Օ[illegible] կամ առ ընթեր գտնել զՀայկականն [illegible] ձայն ընդհանուր Եւրոպայ, և մանաւանդ մեզ Հնդկաստանցւոց ։

Տարեկան գին Հասարակ ԽօԹՆ և կէս Ըստոյն Ոսկէթ, որ առնէ մեր Կալկաթեան ռուփիս.........15 ։

☞ Ամենայն Հայրենասէր, որ կամիցի ընդ քաջ արարս Ազգին և ընդ լուսաւորութիւն և բարեկենդանութիւն Հայրենեացն զուարճանալ՝ աղաչեմ բաժանորդ լինել Կովկասու մերումս, յորմէ քաղեսցէ զՆորագոյն լուրս ամենայն Հայրենեաց և Ազգաց Ընթերցողաց մերոց ։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՄԱՆՔ

ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԱՅՍՐՆ հրամանաւ յ30 էն Մարտի նիսկայ ամի ամենողորմածաբար բարեհաճեաց է շնորհել Սարգիս վարդապետի Հայոց Ջալալեան, զործակատարին Լուսոյ [illegible], ՚ի վարձ [illegible] [illegible] և [illegible] ծառայութեան նորա [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Կովկաս ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Գրեն առ մեզ ՚ի Տփղիսէ՝ ՚ի 16 էն Հոկտեմբերի ։ «Հրամանատարն զօրաց ՚ի Հիւսիսայինն և ՚ի [illegible] (Լեզգիստան) Տաղստանի Հայազգի Կնեազ Լեւոն Ըստոյն Բեհբութեան [illegible] Շամիլի [illegible] [illegible] առաւել և Հինգ հազար արամբք եկեալ ընդ Տաղստան և [illegible] — Մակ և [illegible] ՚ի գիւղօրայս [illegible] Հասարակութեան, և եհաս մինչև ՚ի շէնն Կուրղենոյ [illegible] [illegible] [illegible], ՚ի 12ն [illegible] [illegible] ՚ի գեղջն Կուտիշի, ՚ի 13ն եհաս ՚ի գեղջն Ակուշի ։ [illegible] 14ն [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Մերզեայց և Աքուշեցիք և [illegible] այլ և այլ գեղօրէից Տաղստանեայց ընդ Շամիլին, և [illegible] ՚ի [illegible] ՚ի միջի [illegible] գեղջն Աւլուէ ։ [illegible]

Շամիլ ընդ ամենայն զօրաց իւրոց, ուստի յոյժ ընդ բնակիչս և զինուորեալս [illegible] [illegible] կայսեր է ՚ի գեղջն Կուտիշի՝ որ է [illegible] [illegible] և [illegible] ։

Թէև աւելի [illegible] քան [illegible] ՚ի [illegible] թշնամեաց [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] թշնամեաց, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ՚ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Շամիլին [illegible] [illegible] ընդ [illegible] ՚ի [illegible] Տաղստանի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] Կնեազ Բեհբութեանն [illegible] ՚ի [illegible] [illegible] ։

Յարձակեցաւ յաւուր ՚ի միում [illegible] Աւլուէ Ա[illegible] [illegible] և [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] յաղթութիւն, [illegible] [illegible] ՚ի [illegible] ամենայնի [illegible] [illegible] [illegible] ՚ի միոյ [illegible] [illegible] թշնամեաց, [illegible] [illegible] [illegible] Շամիլ ։ Այսու [illegible] ընդ [illegible] [illegible] ՚ի 15ն Հոկտեմբերի [illegible] [illegible] ՚ի Լաքայոյ, և յաւուր [illegible] ՚ի շէնն Կուտիշի ՚ի բանակէն Շամիլի և զօրաց նորա ։

Յասաւ [illegible] ՚ի ձորէն [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Դաղստանի զօրաց, [illegible] Նուխին Լորիսմելիքեան [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ընդ առաջնորդութեամբ [illegible] [illegible] (Պողպոսեանի) Օրբելեանն ։ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ընդ առաջնորդութեամբ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ՚ի [illegible] [illegible] ՚ի նոյն [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Աղջերմանի գնդին, ընդ առաջնորդութեամբ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] ([illegible]) Տաղստանու և Ապշերոնու գնդեց, ընդ զօրավարութեամբ [illegible] և [illegible] ։

Պատերազմն [illegible] [illegible] [illegible] ։ Թշնամիք [illegible] ՚ի Կուտիշի գեղջ, [illegible] և [illegible] [illegible], [illegible] ՚ի [illegible] [illegible] [illegible], ՚ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], և ամենայն [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] ՚ի [illegible] [illegible] ։ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], 21 սպանեալ՝ [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible], [illegible] Շամիլի [illegible] [illegible], և 300 հոգի [illegible] ։ [illegible] թշնամեաց ընդ ամենայն [illegible] [illegible] [illegible] ՚ի [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ։ ՚ի մեր կողմանէ [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] զ100 [illegible] ։

Յետ կռուոյ պատերազմի [illegible] ՚ի Կուտիշի ։

թ շնորհին խնդրէր ի Տեառնէ փրկութեան տանն և անձին ։ յամենայն ամայր ի բերան բազմաց թէպէտ իւր ի շնոր- հաց՝ խոյս տալով ազատութեան լինէր ի կոչմն չէին, այլ՝ ընծայէր զհոգին հիւանդաց զարդարութիւն Շնոր- հիւն, որ միայն շնորհային զխնամակալն Սրբոյ գրո- ւթեան պաշտպանութեամբ իւրեանց ։ Այլ և հասա- նելով ազատութեան զամենայն պէտս մեր զերբուս- խուրչս և զհոգեւոր — Մանուկն և զկուսանս կա- րեւոր ի նոցունց ։

Յաղթութեան պատերազմին ձեռնտու եղեն ու- սուցել խորհրդով և աղօթութեամբ նորանց ու- սուցչաց հասն անձագործն Գ. Ներսէս Մուրատ Աշ- նեցող Կուսաւորիչն , առաջնորդ հոգեւորական գըն- դակի (Պոլիսին) Ղուկասեան՝ Զ. Նոյեմբերի գիրքն Սիմոն Առաքելեան , առաջին Կոմիտասն Նոր- շարադրի Հնութեանց ընդէն՝ Գեղարդեան Սիմոն Օր- բելեան, Օրմանեան Մանուկեան զոլան Գ. Ներսէսե- նի Շնորհին՝ ատողին փառաց Կոմիտաս ։ և առաջ- նորդ Թեոդորոսի զորաց Կարապետ Լազարեան ։

Բաց յայսմանէ ընծայաւք դպրոցացն , բայց ի Կոմիտաս ձեռն հաստատեալ զորձին բարձրութեան Կարապետեանց Աւետիս , ընդ որս էր Նոյ Նշե այն աշտարակ Մովսէս Կոստանդնեան ։ Այս բարե- մտութիւն եղ ի Զմիւռնիա , և զոյգս շինէր և տա- պանակէր (Թարգմանչ) և փոխադարձ զանգակատուն կառ- ուցեալ առ մեծ Տանտիկնոջ մեծին Կարապետեան յաւուրս քանի մի ի վերջոյ բաց մնացեալ զեղ- ջական խնձորենեաց հիւանդաց և խնդրեալ զեր- ամն և շաբաթ պատուել յամենայն կողմն՝ ամենայն- քին կուլան զհոգի Կարապետին Պօղոսեան , Ղու- կասեան և զոր զարմանալի ի նոցունց էին Կա- րապետեանց ։ Յատկապէս՝ նոյնպէս Օրբելի ոչ կամենէին տալ գինեբանն ի ձեռս , այլ աշխատու- թեամբ զանձն զհանգստաբար և զմեր փոխանակն՝ այժմ ի զուր կեն ի նոցունց ազատն , և կեանք զե- րի մարմնոյն , յորոց տանեք են առաջնորդն ծախս- ման եղեալ Ամենայն զինուորեալ ի ձորն և ի ծովեզր, այլ՝ ոչ կարէին հարանցն ազատել ի մերոց խոր- հրդոց զօրաց ։ Այն պայծառ եղեւ ի շարից եւ- րոպայի Կարապետեանց յանդիմանութ Կոմիտասեան և Կուսակալութեան ազատեալ , և Երևանին եա ողջու- թեամբ Նոցին իւր Կարապետեանց ։ Կ.Պոլիս ։

☞ Տե՛ս զերջ կանխատեսա Նիկոլա- մայր և զետառրական շնորհակալու- թեամբ գեղս խոսքն կ՛ ։ Կարդում եղեն պատկերագիրն , քաջից Հայ- աստանի ընդ քաջս ազգաց ։ այլ Օ- րամ սարդ՝ Քնաջ ուսեալ՝ որդին ի Սին- այն Քեւերազեանց , և Թեկնածուքն նորա խնամուոք՝ յորոց մի Մամաջի և Վարբեց արժանաւոր , զոր ոչ բերք էր տեսանել յառաջ ամենայն Ա-

գանձանակս ։ Այսպիսի օրըս և մեք ծափիւ ցնծութեան շնորհաւորեմք Սրբոյ պէտսն ուսանողաց , յորում գրէ 'ի դպրոցին պատրիարքին՝ առաջին հան- դիսանաց յարգելոյ ազգասիրութեան Տեառն ՆԵՐՍԻՍԻ արժանաւոր առաջն. Կաթողիկոսի մերում ։ Այս հիւանդի յուսալի թէ որով հետև ուսումն է որ կրթէ զազգ մի առ ամենայն յա- ջողուած՝ ուսումն է որ մարդն դէպ- կոչուր 'ի չնորհութիւն ազնուագոյն ։ և ուսումն է որ անէ հաստատ միաբա- նէ և միաւոր Տէրութեան , ուրեմն բարեխնամ Տէրութիւնք , ընդ որոց բազում հովանաւորութեամբ կեայ Ազգ մեր , ուսուցչաց զոմն պատուելի յա- ջորդեալ զուսումն ազգին՝ քաջալերեն միշտ զսրտագին սփոփանս , հաստա- տել՝ և անխախտ սիրոյ և հպատակու- թեանն նորա ։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ ։ 18 Հոկտեմ՝ ։ Ըստ ամենայն քանի ա- ռաւելք են , ամենայն հոգւոյ լինին Շնչաւորքն բազ- մաձայն բարբառոց աշխատողին ամենայնաձայնն ընդ մերում քաղաքաս ։ Համախմբութիւն շինութեանց է յաղթանակաց յայտ ։ այլ Թեմականք պաշտօնեայք որք յայնկոյս խաղաղաց , են ամբողջութիւնք քան զոր յառաջն ։ Այսու այսր ամենայն աստուածաբանից մեզ զանգս խաղաց ։ չարչարանօք Համարժէք ։ բարձրութեան այսչափ ընծայեալ որ և այս ամենայն և հայր- ապետաց , պատասխանի ձեռագիրք , ամենայն որբոց ամբողջական են ընդ բազմամբոխ ամենամեծաման ։ Թէև ազգաց հայոց ընդհանրապէս ատոռ էր , այլ աղերս ցանկայ ունին զին՝ փոխելոյ ի 4Ո52 մինչև ի 60 կազմեալ ազգայնոյ ։ կարգաւորն նոյնպէս չէ զհաւաքելոյ Ընկերութեան՝ այլ առ արդարոյ շարժմանն Աւետեաց՝ շնորհ իւրեանց արդիւնաւորեալ ։ վասն այնր որ պարապմանց տանման կանչ յամենայն , նոյնպէս և աշխատեն եղև ա- ռանց ամենայն , և յառաջ ունիմ զոր ի 9 Հոկ- տեմ՝ ։ որ բաց որ է ի Հ մինչև ի 6 ։ ամենայն ։ Ի- ւրաքանչիւր մեր եղեն աշխարհագրական պատմու- թեան , յորում են առաքելոց , մարգարէից , ընդ , հայրապետաց , և այլ հրեշտակաց ։ Ապա ամենայն Համբարձման են ամենայն ընդ յորդոր և զուգանել զինուորեալ ի Տփխիս ։ Կ.Պոլիս ։

—ՄԻՆԱՅ ԱՐԺԱՆ ԱԼՍՏԱՆ ։ Հա- մազգասիրական ամն Ինգլեզման Լ-

քաղքին գրէ 'ի Գօթընպուրկայ՝ թէ այնքան առատ յոյժ ծովաքերէք Նորվե-նայ գումեն առ մեզ պղջումի կենդանի ոսկր. և սղոցմամբ աշխարհին անգղ և անդաստանաց երկիրն այսորիկ ամենայնք պարապմունեամբ յորսանն․ զի չէ մեջն Սարա ամսոյ, և աւելի հանկաւնք առաքեցին առ կողմն իւր ծղոտից․ և այն գրեթէ ասենք Ձըլեւէ ամենեքին՝ յայս աւուր․ բաս արուց մի անգամ և երկիցս անձրև ձըմերայնի՝ առողջեցին զանդաստանս․ Եթէ մեր գիտեն ծովակն հասարակաց․ թէ վասն կարգաւորաց Իռլանդայի․ և թէ վասն կարգաւորաց Ամերիկայի՝ հանգամանաց գումարաքն գտնել զքանի մի հազար լիտրս ցորենոյ և այլոց արմտեաց և բառնալ առ նոսա՝ առաւել մեծ աւետ․ քան թէ բառնալով առ նոսա փոխ կամ փոխանակագիրս․

—Կայսր երկաթաձիգ հասարակ լութեցուք յՈստենտենն Լոնդոնի հանեալ 'ի Սալոմ Տայմ Լոնդոնի, որ խօսի պարտեր յաջողութեանց, եթէ Իսրայէլ գաղթականս հանդէպ 'ի Գերմանիոյ և յԱմերիկայ․ Զարգիւ Իսրայէլ կարողի անհնարին բերոց Արևելք, և Արևմտի՝ պառաւորութեանց Իսրայէլի․ Եթէ պարզ ակնկ անհնարինք փոխանակել իւրեանց ապագայ կեանք երկաթագծուց՝ փոխադրելի է յոյժ, բայց եթէ ինք հասարակն նոյա է առնելով նախանձ լինել, որոց պատկանին աշխարհներն․ և ոչ թէ մեզ․

—Վաղիղ 'ի մասին օգնականութեան կարգաւորաց Իռլանդայի Ամերիկոյ՝ յանցեալ ամսոյ ներկայացուն 2000 ամերիկեան ոսկւոց փոխանակագիր ծրարերոց անդր․ Օրինակ 50,000 առ մի հանգամանօք է․ և եթէ

նոյն նաւանգն կոչցէ, զոր յուշցին և յարուցին, գումարն անկարծիք հասանի ց'լոց մի, կամ հարիւր հազար․

—Տրդեստան Հեբրոն Մաղղուք անուն 'զգենուն հարաւ 'ի գիշերի 19 երրորդի աւուր ամսեան ամսոյ՝ յանդիման Փորա Գլատսկը․

Ասպանգն որ 'ի շաբաթուն պատիկ բարձեալ 'ի մերոյ երկրէ նաւագ՝ ամենայն կան, շոգենաւն Պընըրայ Մակկուլոչ գնաց փոխադրակի ատեան գնայ 'ի Նաւատակս անդր նոցա․

'Ի փոխարէնիւն դեղեցիկ Գարիստեանց փառանդերոյն՝ թուրքայ Պարոն Ա. Գ. Մելենոյ, զի ներկա 'ի ձեռս բերել կարողացի գնաց՝ օժանդակութեամբ շնորհ․

—Խորհրդեան հրատարակէ զուացական Օրենգրեան Պարոնի ու բաւ. ընկերաց յայտ մայրաքաղաքի՝ որ ունի օրինակ գրոյ․

Վ[illegible] ընթերցողս [illegible] 2-8.

Պ[illegible] 2-8.

Եթէ առաջ պաշտօնատարին Հանդիպեցի Համառօտութեանց, թուի թէ օրինագրեան հասարակ կարգին պատրաստութիւն իւր, այլոց առ նորա մերաքերելի բանն․ զի օրէնք զատակարանս թուին չէին, որոց կարող էցին մերժել զայն 'ի Մուսաւոր Վերաքին հասարակ գրութեան Պաշտպանեալն 'ի նոսին կամ պարտեաց յայտնի է հաստատեալ՝ մի համարձակութիւն նորա՝ ամենեքին առ փոխանակն յիշեալ գծաւ, ամենեքին ապահովել էր․

—Մարտի 20 թիւ Հայոց թարգմանի Տերութեան հրատարակեցան երկրին հաստատեալ գաւառականք․ որք են, նախ՝ [illegible] 'ի Կոչ[illegible] Սա-

բեն Աթէնի լրագրութեան ։ Նոյնպէս՝ գործ Եպի-
սկոպոսաց ընդհանուր խորհրդոյ եկեղեցւոյ 'ի Գե-
րագոյն Ատենի դատաստանի ։ Եւ նոյնպէս՝ գործ
վերաքննիչ դատարանի Ատենին և ընդդիմամարտութեան
հասարակաց աշխատութեան ընդհանուր

Բայց որովհետև ոչ ընթերցանելին ա-
ռա մինչև ցասուցին ժողով խորհր-
դականաց օրինաց յետ ստորագրելոյ և
երրորդ անուր Պրեսիդենտի այժմ՝
բաւական պատճառ ընծայի նոր 'ի նո-
րոյ նշանել զնոյն ։ Յերանի այնքան
անստոյգ երևի , թէ երբէք լինէ որ ,
յորում այսպիսի ձայնիւնք խրատա-
տաց ժողովոց հաստատեսցին յօրէնս ,
մինչդեռ Հասարակութիւն անշուշտ հա-
մարի զնոսա յաւէտ իբրև ձաղս ինչ
'ի վերայ օրինաց՝ քան թէ իբրև օ-
րէնս գրութեան ։ Ինքնիշխան Մամուլ 22 ։

Մարտ 5 . 1847 . Փիլիպոս Գոլի-
զորի , և Ջ-ան Մաննէլ զառեցան
վասն կամաւոր սպանութեան ։ Երա-
շատուք յանդաւոր զառեցան զեր-
կոսին ևս բայց զՄերջինն ազատեան
տարին զթութեան Ատենին ։ Եւ
որում կամակից եղև սպանութեան
միայն հաւատացեալ թէ սպանեալն խառ-
նակութեամբ ընդ կնոջ իւ-
րում ։ Փիլիպոս Գոլիզորի է հին ա-
ւուրց մեղաւոր , որ 'ի մոտոյ հասցե-
լոցն վերակացուաց աքսորականացն
որ նախկին վասն սպանութեան դար-
ձեալ էր այսրէն վարմոյ և առեալն
վճռեցաւ , զի կախեսցի յաւուր եր-
կուշաբաթու 'ի Հնգետասան Ապրի-
լի ամսոյ ։ Ջ-ան Մաննէլ վճռ-
եցաւ յաքսոր յօրէնստան ամաց ։

ՆՈՐ ՄԵՔՍԻԿՈՅ ԱՆԿԱԽ ՎԱՐՉՈՒԹԻ-
ԹԵԱՆ ։ Յատուկ կենդանական Մագնիսութեան
կամ Մեսմերականութեան ամաւգին Անգղիա ե-
գէ , որ 'ի մէջ կարծեաց պարզեալ՝
եղ տառքի ընթերցողաց՝ երախան ձրկ-
մարտութեամբ և փորձիւք ։ Ըստ ա-
քն այնր տեսակի անցաւ վերաս .

ժութեան՝ միւս ևս տեսակ 'ի լոյս ըն-
ծայեցաւ 'ի նորոյ Անգղիա և Ա-
մերիկա՝ Եթերական կամ Օդային ,
զոր ընդ գործի ինչ Հիւանդութեան կո-
չեցեալ , զոր ծծմբային ձգեալ ընդ
վերաւորն՝ գրեթէ անզգայ մնայ նա ա-
ցաւս անզգամչառութեան ։ Օրինակի
վասն , երկրային մի՝ որ յանցեալ 20 ,
Մարտի պայթելով հրացանին ըն-
կեալ զանդրանն իւր , և բերաւ 'ի Հի-
ւանդանոց Տէրութեան՝ 'ի ցաւոցն պա-
ձեալ հոգին թէ չնչել կարէր , մին-
չև Բժիշկ Միշորդ Օշանոյն շնչ-
ցեաց 'ի նա զօդ ծծմբային ընդ Եթե-
թեան գործի , որ թէպէտ 'ի սպառ
ոչ անզգայացոյց զայրն , զայն վասն
առաւել պարզութեան և պատուա-
կանութեան իւրոյ ։ առեալն զարիւն
նորա եռացոյց գծուրկ բազինն յորդո-
րեալ , և ցաւոցն անզգայ արար ։ Ըն-
դունեան զարեգիւ 'ի բաւական զօրու-
թեան կայ ։ և ահա անմիջ թէ 'ի մօ-
տոյ խոստանեցեալ՝ գոհանալ
զՏօնոզէն այսպիսի շնորհաց մարդկանց ։

ՅԱՐԱՏԱՐԳՈՅՆ ՕՐԻՆԱԿ ։— " Ըն-
կալաւ ։ առաք Ինկլիզեան Լրագիր , շըր-
ջաբերական ինն 'ի պաշտօնակցէն
Բաւմրայ .ոյ՝ յաջողութիւն վասն ընդ-
դէմ հարկանելոյ հրատարակչութեան այնքան
որով 'ի վերայ յարձակեալն էր ։ Յայսմ
չէ մեզ արժան այնքան ներողութիւն
յանձն առնուլ , քանզի անձնասիրու-
թիւնն ցուցանէ թէ հրատարակիչն ոչ
էր կարեւոր յայն ստորնագիտութեան ընկերակից
կենաց՝ յորում է զարդս ։ Եթէ ձեռ-
նարկել լինէ ատացուածն , արիւն ա-
ռաւել չունք գնէ անձինն , որ իւ-
րով կատարելութեամբ անբաւական կա-
րող ։ Իսկ եթէ ուստ՝ որպէս ինչն քա-
ջողէ՝ արիւն զնա ինչ ոչ կարէ առ-
նել ինքեան , Հրատարակիչն յաւե-
տ այնքան բարեկամաբար գոլ ։ զծանր

խօսս նախանձոտաց համարել, մինչ երբէ տարադէպս արժանեաց զբոպառելոյն և ներխուժեան զրպարտողին. զրպարտութիւն նախատչաց արժանի ոչ համարիմք հերքելոյ, այլ մանաւանդ իբրու քարոզ բարեկամութեան ընդունիմք։" Սոփ 23

Պարոն Գէորգ Մանուկեան Շիրխուանից վաճառէ ՚ի տան իւրում ՚ի Կալկաթա՝ զձեռագրս շատ պատուական մեծերս, յանդիմանն ՚ի շնորհակալ գնեցանք.

Լուսաբանիր կանոնաց պայ. եւ [illegible]	4—
Միևոյն եւ նս	2—8
Եւս Բոսոր գիրս նոր ռոմ[illegible], դուրզինն	5—
Կարգիր, կանոնաց, կոպալու, ձեռնարկ և	
Բազբրլանի գրքն կոշի, Գին հատին	3—
Չինու ամանաւոր ձոթ, Գին թանն	22—
Ընտիր Եզոփի քարոզս, Գին դուզինն	4—
Եւ ս առանց բոթլ, Գին դուզինն	..—14
Մեկնութիւն Պօղոսի, Գին դուզն	..—10
Պատմութիւն Աղեքսանդրի, Գին բաժքն	3—8

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԱԶԴԱՑԻՆ

Աւտուռնաւէր երեւմաարդ ոմն ուեարական գործոյ գնացեալ ՚ի Պրուսա, ՚ի Մաղնիսիա, և ՚ի Պոլքերսէր՝ ազգասիրական ոգւով հետաքրքիր լինել Հայոցն քաղաքաց ուսումնական յառաջադիմութեանցն. և գրէ

"՚Ի Պրուսա երկու դպրոցք կան, մի՝ վասն մանկանց, և երկուք՝ վասն Օրիորդաց. յորս ուսումն աղջկանց առաւել հարկաւոր էր կրթութիւն. ուր ուսանին Հայերէնագիտութիւն, պատմութիւն, թուաբանութիւն, ընդ Գաղղիականին՝ որ յերկուց ամաց հետէ սկսեալ է. Բայց անդ յառաջ հայերէն խօսել ստորոտի ինն էր առէ առս, իսկ դպրոցս ոչ միայն ուսումնականք՝ այլ և հասարակ ժողովուրդք անդուստ երբե՛ք ուխտ հաստատեան եղին ունեմնք՝ մինչ Հայերէն խօսել ընդ միմեանս. և սոյն գրեթէ դժպյութիւն նոր ՚ի նորոյ ծագկել սկսան անդանօր ՚ի փառս հասարակութեան ազգային. և ՚ի պարծանս արժանեաւոր Ռաւընոցի նոցա.

—՚Ի Մաղնիսիա զելիզելիկ պարոց լինի բացին նորատեկեալ ՚ի ծաղկեցուցանել անդ նոքա՝ զուսումն ազգայնի. Նորատեսի արդարև խնամութեամբ հնարեալ, որովհետև ամեն ազգի առաջին պարտականութիւն է զնոր ըերգուն նոսա ուսանել.

—Նոյն և ՚ի Պոլքեքերէր միաբանութիւն և գոլոյ հաստատեցաւ անէ, վասն մանկանց անդ զերզու և զդպրութիւն Ազգին. Հայաստան

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՍՈՒՐԱԹ. ԵՒ Մ. Օ. ԲԱՐՈԹ. Ջանդ իմեան լինել Պատուելի Պարոնեա այսօրին նորին Արքայական Մեծութեան՝ առաց ցնա Վ. Եհավաս Աւլթեմն, "խնդամ ընդ անհաւութիւն քո, զորմէ քաղլէյս լուայ. իրաւունք էր նաև դժամկրութեան քումմ առ լաւութիւն թագաւորութեան մերոյ. Ընդունիմ զի հասարակաց համարումն Պատուելոյ իրաւունս տայէ ջանից իմոց առ քաղաքականութիւն ոչխարհաց՝ որոց ոգւոյն և մեծամեծ եղեն խաղաղականութիւն, ասելոյն յաղթելոց։" Առ որ պատասխանեաց Մ. Օ. Բարրոթ. "Ներեսցէ Մեծութիւն Ձերկրեգն՝ զորս զգամ ՚ի ներքս յիս. քանզի՝ բան լեզի, եթէ անին ինչ ունէի արժան լինելոյ յանդիմանութեան Մեծափառութեան Ձերոյ. Պատմել, որ պարտաւորէ զիս անմոյն փափագ առ յաջողուած զաժա-

նի գործոցն, զորս Հայք ծեր ակսաւ և Պոսք նկարեք 'ի կատարելագործել։ Յաջողութիւն թագաւորութեան այսօրիկ մեծ լինի է՛ ոչ միայն Օսմանեանցն, այլ և անկախութեան ազգաց և խաղաղութեան աշխարհի։ Մի միայն կարծիք են Գաղղիոյ յաղագս երկրիս այսորիկ, և ցանկութիւն է լինել քաղաքական գոյն առաջի Եւրոպական Միաբանութեան ձեռաց, առանց պաշտօնական խոստութեան երեք։" Եւ որ Սուլթանն 'ի ձեռաց եւեր, "Յայտնի են մեզ առէ, գրութեանքն Գաղղիոյ, և 'ի նորին համարիմ զ սահել զպաշտպանութիւն։" Իսկ ապա եհարց եթէ ուրախ լինէ նոր զգործանս Կոստանդնուպօլսոյ, թէ ոչ։ Պարոն Մ. Օ. Բարրօթ պատասխանեաց, "Ոչ միայն գնեալ՝ այլ և զարմացեալ իսկ եմ, զի երկուքին մեծամեծ չարիք վերացան յԵւրոպիոյ՝ Չերով ձգնութեամբ, զհանապազեան ասեմ, և զծայրեն։"

—Իսկ 'ի 26 Նոյեմբերի անցելոյ Մ. դէ Շարրօթ ուխտակալ ընդհանուր Եւրոպական Կայսերութեան 'ի Օսմանեան, չորսա. զեւրոպիան փոխանակ առաքնականի հարկանելով զինքն, որպէս ասի, 'ի պատճառս անտանելի գլխացաւին։

Բնաստիրական
ՆԵՐԿԵՐՈՑ ՁՈՒ ԾԱՆԿԻ
Հաղորդէալ

Սովորութիւն ներկելոյ զձուս 'ի Զատիկ, և պէսպէս զարդարելոյ զայնս, և խաղալոյ նովիմբք, ոչ միայն Աղէք մերոյ է, այլ նաև այլոց բազում ազգաց Քրիստոնէից. նաև Ընդգեմայեաց իսկ ըստ նախկեաց 'ի հզօրս երկրոց 'ի խորշ մի հաղորդեալոյս. զի 'ի զբօսն գոլցելեալ Լեվերքէ բաւեր, այսպէս գոն Հատիտապարոց զինքս հասա Ա. էջ 425. տեսանի զբաւութիւն մի առ վերտանուշ զայն այնորիկ՝ վերաբերեալ այնմիկ ասէութեան, զոր Թագաւոր-

նորէն համեմատութեամբ հանդերձ առաջի առնել սերտութեանց ազգային ծիսից։

Պարան.

Հանդէմ հարցումն ձեզ զհանգամանս սովորութեան երկիք՝ որ տակաւին պահեալ կատարի 'ի տեղիս ինչ նահանգին Հերքելանդայ, թէև ոչ այնքան հասարակօրէն 'ի կեր առեալ, որչափ մանաւանդ՝ որպէս քաջն կամ երևանն սովոր յառաջ Զատկութեան ամենայն ներկելոյ զձուս 'ի Զատիկ, և փոխադարձաբար առաքելոյ զայնս 'ի պարգև մանկանց ընտանեաց և մտերիմ բարեկամաց. և այնքան ծիրք պահի այս ծէս՝ զի առաւելք ինչ յառաջ քան զառօք աւարտն, ջանասցեն յայտ զին ծառայ՝ վասն բաղձութեան նմանալոյ։

Պէսպէս են եղանակք պատրաստութեան այնց ձուացն ընծայից. յորոց ոմանք ինչ. այժմ մեզ առնեմ, ականջանեմ յայս գիր՝ 'ի ծանօթութիւն ընթերցողաց։

Արդ նախ՝ նախ զձուսն 'ի ջուր եռացուցեալ, Հայաստանեաց մանկ. զործեն 'ի վերայ զարդարեալ, զանազան, զծիծառ զերփնաւորս և այլն, և ապա զբոլորն զայնս 'ի տապարակ պատրաստեալ պէսպէս ներկովք, որով բազ մնացեալ առաջքն ներկանին 'ի գոյնս որ 'ի տապարակն, իսկ մնացեալ պաշտեալ սպիտակ մնան սպիտակ, երևեցուցանելով զզարդարանս խառն ընդ գունոյն կարմիր, դեղին, մանուշակի, և կամ որ ինչ այլ գոյն հաճոյ իցէ վարելոյ։

Մերս եղանակ են զեղեցիկ զարդարելոյ զՁուս կանաչ ձուս՝ է այն զոր գործեն Զմիւռնիա. թէպէտ առաւել աշխատալի և դժուարին։ Զի նախ ներկեն զձուսն և ապա դնելով քերծեն 'ի բաց զնորին, գծելով զնկարս և զզարդարանս բառ հաճոյից։ Եւ լինի այս յաճախօրէն բաժանելով 'ի խորշանս, և 'ի միջի այնոցիկ անձնիշեալ նկարս բառ բնոյ հասարակապէս զբնն 'ի միջոց խորանի զանանն և զհասարակ անձինն՝ որում գիտական է պարզն այն. և յայս խորանն զձեն պէսպէս նկարս հիւսեալ ծաղկանց և տերևաց։ Ընդ որս և զգուշութիւն մեծ վասն պահպանելոյ զայսպիսի ընծայս, զուտ կարմիր ձուս 'ի նոյն ամսոյն բաժակաց, ընդ որս հետ առեալ նշմարեսցին նկարք և զբոսանք նոցին, մինչև բազում անգամ՝ աշխատեալ 'ի վերայ զեղեցկութեան ծննդաբանութեանց և զխաղաղութեանց ինչ։ Յայսմանէ յայտնի է, թէ զի մեծագոյն նշան զատկական ձուոց զարդարեն միայն հնչառողն եղանակաւ, այսինքն՝ ծաղրելոյ մանոց. որք այնու առաջնոյ լեն յայտ 'ի յարգի, և ոչ իսկ պահին այնմիկ զգուշութեամբ։ Սակայն հող մեծ առնի վասն քարծրագոյնականաց զայնս յայտ՝ յետքն, զի մի աղարտեսցեն՝ եթէ համաձայն ընկալեալ և զխել 'ի գրպանի կամ 'ի ձեռսն։

Կարծրութիւն միւսոյն զատկական ձուոյ է պարծանք մեծ տեառն նորին, որ խաղալոյ յաղթել մինչերին 'ի խաղս զուգման։ Զի կարեալ զձուն 'ի ձեռսն՝ հրաւիրէ զխաղընկերն հարկանել յայն փոխանակի, յորում հարկեւ մին յայնցանէ պէսպէս բե-

կամիլ, և ընկածն այն լինի ուսեալ և բաժին ըն-
կերին. որ այնու ազատ կոչի «Որձ մեղ, եր-
կուց կամ երեք ձուոց»։ և կամ այնքանեաց զոր
հարստահարեալ էր. մինչև այնքան զի յիւրն ատ-
նու զդատիւ թուոյ ընկերացն հանդիպեցանն որ խոր-
տակեցին զնա ինքեանք։ Այսպիսի ինչ էին զրօ-
սանք ազգաց և պատանեկաց յախուռն գաղթա-
կան Ալեքսանդրեայ՝ ընդհանուր ատեանն Զատա-
կի ի ժամանակս առաջինս։

Իսկ ի Ալեքսանդրեայ ատենին Զատկական ձուք
վաճառեալ նախ ի պէտս անգլիական եկեղեցւոյ
կերպարանք ոսկի և հաւ ... գրեալ և նա-
ռասէ, թէ յայնմհետէ քաղաքն և ի չոլորտս նորա
... հասարակ իբր ինն այնքանի, զի մինչ թէ
յամին 1824, ի Զատկին տարեալ ... ուղղին
զձու մի ... զոր ընծայեալ
էր նմա ծառայ ամն ... երեալ զայն պատմեալ
... զայն զայն նորատե-
սիլ և չքնաղ։
19. Մարտի 1825. Հ. Թ.

Այս նոյն սովորութիւն, բայց՝

«Կոչումն ձուն Զատկական զոր ասեն Հայք մեծամեծ
ի յիշատակ մեծի ուրուրն ... և
... ... դիւր
յարութեան մերոյ. և այլ. ... ի
մեզ խնդութիւն մեծ, քանզի որպէս ձուն երկնից
ծնանի, եւ՝ յորժամ անձն զնա մարթ, և երկրորդ՝
յորժամ թխսեալ ջեռուցանի ի ձագ. սոյնպէս և
մարդ երկին ծնանի. զի նախ ծնանի ի մայրենի յարգ-
անդէ, ապա որպէս զձագն ի կամարայարկ ամ-
րոցին իբր ... ձուք նոյն. Իսկ այս է նորա
... երկրորդ ծնանի ի հասարակաց
յարութեան. ... թէ որ ի ձագ և ջեռուցանէ
ի հասարակաց ...»

Այսպէս ասէ Կարգ Ուսմանց՝ երես 30.
Պատմութիւն Վանայ Արարատեան՝ զի
... զձուն գրեալ Աղեքսանդրիոյ քաղաքի,
... ..., Ղուկաս
... ... Ղուկաս ... ...
Բայց զնոյն ... ...
... ... ի մէջ. որոց
մին ... ...
... թէ ի Սուրբ Գիրս չէ գրեալ։

Հաւատամք տալով պէտս ունին Սուրբ Գիրք,
և ոչ թէ հնութիւնք նոցա. Պ. Ա.

ՇՌԱՅԼՈՒԹԻՒՆ

Շռայլ մարդն ... ...,
Զոր ... ...,
Զ ... ...,
Ըստ ... ...։

Երբեմն ... ...,
Վ ... ...,
Որ ... ...,
Փ ... ...։

Յորդառատ ... ...
Զմիւռոն ... ...,
Ձկան ... ...,
Ի ժամ ... ...։

Միքայէլ Տէր Յովհաննէս Գալստեանց. Աշակերտ Հ. Հայրենասիրական Ուսումնարանին։

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ

Ո՜ր աղ ... ...,
... ...,
Որ ... ...,
Ընդ ... ...։

Մ ... ...,
Եւ ... ...,
Սակայն ... ...,
Յայն ... ...։

Զինչ ոչ ... ...,
Եւ ոչ ... ...,
Այլ ... ...,
Եւ ոչ ... ...։

Իւ ... ...,
Եւ է ... ...,
Որ ի ... ...,
Եւ նա ... ...։

Մանուէլ Թադէոս Մովսէսեանց. Աշակերտ Հ. Հայրենասիրական Ուսումնարանին։

ԿԻՄԻՆ

Երբ Կիման ... ...,
... ...,
Ով ... ...,
Ով ... ...

Լեալ ... ...,
Պ ... ...,
Զ ... ...,
Զի ... ...։

Հ ... ...,
Զի ... ...,
Ոչ ինչ ... ...,
Բայց ... ...։

Մկրտիչ Տէր Լեւոնդեան Մարգարեանց, Աշակերտ Հ. Հայրենասիրական Ուսումնարանին։

ՏՆԱՅԻՆ ԼՈՒՐ

ՄԱՀ.

Տիկին Ռանդուխտ Արքահամեան հանգեաւ ի հա-
սակի 70 ամաց՝ ի 28 ամսոյս։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Մ. Ի. Թիւզեանեանց Վ. ...